

Det nuværende Løjtved gods i Stenstrup, er opført ovenpå det middelalderlige Løjtveds svære mure¹. Rasmus Fog, der indsattes som sognepræst i Stenstrup 1730, anfører 1768², at ” StueHuuset paa Løitved, som forhen bestod af GrundMuur blev nedbrudt af Sl: Her GeheimeRaad Kragh³ i Tanke at vilde have opført en bedre og smukkere Býgning, hvilket formedelst Dödsfald eý skeede, blev da af hans Sön S.T. Sl. Her EtatzRaad Niels Kragh⁴ af BindingsVerk opbyggt tilligemed de andre 3de Gaardsens Lade Længder”.

25 år tidligere anfører pastor Fog⁵ om samme emne: ” ”Býgningen paa Löjtved er Bindingsværk men hvo den har býgt viides ikke ...”. Samme år beretter Niels Krag's enke⁶: ” ”Löjtveds Borgegaardes Huuse bestaar af en Lengde Muur og Bindingsværk tillige, hvilken min Sallige Herre Etatz-Raad Niels Kragh har ladet bekoste, siden det som da stod, var (?).. Ladegaards Huusene er af Bindingsværk”.

I 1759 skriver fuldmægtigen på Skjoldemose og Løjtved Hans Bendixen⁷: ”Löjtved Borgegaards Býgning fornærværende tiid af 3de Flöye Bindingsværk saasom den derpaa forhen standne grundmuuret Býgning for nogle og (tyve? år) siden er nedreven, og den nuværende Býgning siden den tiid opsadt”.

Pastor A. Crone⁸, Herrested citeret fra Danske Atlas: ” Atl: III, 573 (1767): Bygningen af bindingsværk, er kun maadelig baade paa lade- og borgegaard, hvilken ikke er omgivet af grave. Haven er heller ikke i stand, da gaarden i lang tid ikke har været beboet af noget herskab”. Og videre noterer pastor Fog i 1768⁹: ”Haugens Anlæg er begyndt af Velædle og Velbyrdige Her Agent von Westen, som og haver býgt en Længde Bindingsverk paa den Vesten Side af Gaarden;

Pastor A. Crone¹⁰ fra ”Atlas VI, 811; Den grundmurede bygning lod Niels Krag nedrive og opføre en bindingsværks, som agent v. Westen forøgede med 2 fløje”.

I 1856 skriver Stenstrup sogns mangeårige præst, provst L.A.F. Rasmussen¹¹: ” Den nuværende 2 Etagers Hovedbygning er opført 1842 paa den ældres Kjældergrund. Den ældre Bygning var med Kjælder og 1 Etage samt af Bindingsværk.

¹ ”1754. Grundmurede huse nedrevet og bindingsværkshovedbygning opført. 1842. Hovedbygningen opført i to stokværk og med to sidefløje i et stokværk. 1924. Avlsgården opført. 1950-52. Hovedbygningen restaureret ved ejeren og avlsgården moderniseret. To fløje tilføjet”. Danske slotte og herregårde. Bd. 8, (1965), s. 121ff. – ”Nuværende hovedbygning, der if. Indskrift på tavle over indgangspartiet er: ”Opbyggt i aaret 1842 af H. Petersen og C.G. Petersen”, er opført på rester af den oprindelige middelalderlige bygnings svære mure. (Trap, Svendborg Amt. 1957, s. 691).

² Sognepræst Rasmus Fog 27.12. 1768 Af Badens Papirer, Folio Des. Nr. 18. (Topografisk Samling. LAO)

³ (1688-1713) - Niels Krag den ældre

⁴ (1722-40) - Niels Krag den yngre

⁵ Rasmus Fog 19.7. 1743. Stenstrup og Lunde sogne. Nyborg Amt 1743. Top. Samling. (LAO)

⁶ 2.9.1743 skriver Sophie Krag, f. Juel Egeskov mfl. Nyborg Amt 1743. Top. Samling. (LAO)

⁷ 28.11. 1759 Bendixen. Nyborg Amt 1743. Top. Samling. (LAO)

⁸ A. Crones samlinger: Løjtved. Litterære Saml. LAO

⁹ Se note 1

¹⁰ Se note 7

¹¹ Kilde: Stenstrup-Lunde pastorats kaldsbog (LAO).

Første gang gården omtales, er i 1372¹²; da nævnes Timme af Løjtved¹³. Den ældste kendte familie på Løjtved har arkivar og heraldiker Anders Thiset kaldt "Månestjerne". Slægtens våbenskjold viser to halvmåner således anbragte, at måneseglenes spidser vender fra hinanden; halvmånen såvel som fire seksoddede stjerner, som omgiver dem, er af sølv og anbragte på et blå felt; over skjoldet en lukket hjelm og derover atter den blå mælkevej med sølvstjerner¹⁴.

Samme år¹⁵ havde bisperne Erik af Odense, Jakob af Viborg, Jens af Ribe og Oluf af Århus givet [Nikolajkirken i Stenstrup](#) et afladsbrev.

Timmes søn Christen Timmesen var 1407¹⁶ medudsteder af et vidne på Gudme herredsting, og atter året efter¹⁷ var han med at indføre hr. Niels Jensen Bild i hans gods på Fyn, og begge gange har han benyttet familien Månestjernes våbenmærke¹⁸.

Næste kendte ejer til Løjtved er Fin Aagesen Ulfeldt, der skriver sig hertil 1385-1414¹⁹, først som væbner, senere som ridder²⁰. Fin Aagesens broder hed Niels Finsen og hans søn Fin Nielsen. Det fremgår 1388 af et gavebrev til Gråbrødre klosterkirke i Svendborg, da hele Fin Aagesens familie med hustruer stifter et kapel²¹.

¹² Tingsvidne 18.8. 1372 af Sunds herredsting om, at Mogens Jensen, forstander for de spedalske uden for Svendborg, har godtgjort, at de i 40 år og mere havde besiddet det gods i Sørup, som Bodil, datter af Niels Kærv har rejst krav om.

¹³ Danske slotte og Herregårde. Bd. 8. (1965), s. 121ff

¹⁴ Museumsleder Johs. Olsen [Svendborg Avis udg. (ca 1925)].

¹⁵ 6.7. 1372. Pontoppidans Atlas (VI. 715) vil vide, at kirken er bygget 1372, da der er udstedt afladsbrev, hvilket muligvis kan gælde ombygningen af korpartiet. Der kendes en række andre afladsbreve, dels til kirken, dels til dens altre for Skt. Laurentius og jomfru Maria. (F. Rørdam: Hist. Kildeskr. II. 524). 14. januar 1445 udstedte biskop Henning fra Ørkild afladsbrev for St. Laurentii alter i Stenstrup kirke. 1452 25. september. Bisp Marcellus af Skalholt giver aflad, utvivlsomt til Stenstrup kirke. 1468 3. oktober. Bisp Magnus af Odense giver Aflad til et Alter i Stendorp Kirke. 1476 22. februar. Bisp Carolus (Må være biskop Carl Rønnow?) af Odense giver Aflad til Stendorp Kirke og til 2 Altre sstds. Rasmus Fog 1768: " Liige over for Prædikestoelen er ophængt en liden forgylt Tavle, som betegner Jfr. Mariam med Christo paa Skiödet, meget kunstig udarbejdet i Alabast, givet til Zirat og Prydelse af Hardenbech [Hardenberg], forhen Ejere af Schiollemose, hvis Vaaben staae derpaa". Måske en nu forsvundet sidealtertavle?

¹⁶ 23.6. 1407 Tingsvidne af Gudme herredsting om, at Svend Smed har taget en halv bondegård i pant i Rynkeby med afgift og skatter til Nyborghus.

¹⁷ 25.7. 1408 Ridderen hr. Niels Jensen Bilds indførselsbrev til forskelligt gods.

¹⁸ Se note 14

¹⁹ 1385 26. juni. Fin Nielsen Skrifer af Sandager oplader sin farbroder Fin Ovesen af Løjtved gården Bremholm i Tullebølle sogn, som Lars Mus havde pantsat til ham. 1394 23. maj. 1394 30. september. 1407. 23. juni. Tingsvidne, at Svend Smed sætter to en halv bondegård i Rynkeby i pant med afgift og skatter til Nyborghus. 1408. 2. juni. Biskop Jens af Odense udsteder genbrev om en evig messe i Odense domkirke for dronning Margrete og hendes forfædre til gengæld for, at hun har skænket Kærstrup på Tåsinge til bispebordet i Odense. 1408. 24. juni. Biskop Bo og kapitlet i Århus erkender, at dronning Margrete har fyldestgjort dem for de 4000 lybske mark, som de det foregående år havde lånt kong Erik 7. af Pommern til Gotlandssagen. 1412. 21. maj. Anders Jensen, kaldet Brun, i Næstebølle pantsætter hr. Fin Ågesen i Løjtved en ødejord i Pederstrup i Lindelse sogn for 10 mark lybsk. 1412. 8. september. Svend Udsen pantsætter alt sit gods på Langeland, som han har arvet sammen med sin hustru Kristine Andersdatter, til hr. Fin Ågesen for 300 lybske mark.

²⁰ Trap. Svendborg Amt (1957), s. 690

²¹ "1388 lode Nicolaus Fynsson, Sønnen Fynnæ Nielsen, Fynno Aagesen, Nicolaus Bicker, Nicolaus Busk og deres Hustruer et Capel opføre i Kirken" J.B. Daugaard. Om de danske klostre i middelalderen. 1830, s.309. NB: Suhm og Hvitfeldt har 1288 som stiftelsesår. I Lisbet Bryskes slægtbog, der opbevares i Karen Brahes bibliotek indleder hun under Billeslægten med at fortælle om sagnskikkelsen Thørne Bilde, hvorefter hun fortsætter: "Der findis i croniken en

I 1418 nævnes Fin Aagesens søn, Laurens Finsen Ulfeldt til Løjtved²². Han efterfulgtes af datteren Mette Laurensdatter Ulfeldt²³ til Løjtved, som muligvis levede endnu 19 December 1478, da hendes ægtefælle Erik Eriksen Løvenbalk²⁴ blev sagsøgt for hendes farfader Fin Aagesens gæld til Ove Hase²⁵. Hun var først i ægteskab med Kjeld Axelsen Thott²⁶ der i 1454 beboede hovedgården Ordrup i Volborg herred²⁷ (Kbh.s Amt).

hed her Nilz Bille hand oc her Nilz Beger og deris fru er funderit it capell i Suenbori i graa brødre kirke oc giuitt gods der till .(?).. " NB: årstal overskrevet og utydeligt.

I Lisbet Bryskes slægtebog er i afsnittet om "Begere"-slægten senere tilføjet en række uddybende oplysninger. "... adelen i (?) bleff forligt met Kong Valdemar (?) Nilz Beger met v (5) andre af adel som Nilz Finsen som (?) Find Nilsen hans søn Find Aagesen, Nilz Løck oc deres hustruer funderit capell i Suinbori i graabrødre kirke, oc givne gods der til (?).. " For fuldstændighedens skyld skal lige medtages, at Anne Eilersdatter Rønnow i sin slægtebog skriver under Billeslægten: "1208 hafr hr Niels bilde og hr Niels Beger med deres Fruer funderet et Capell i Suenborg til Graabrødre Kirke". Ifølge Dansk biografisk Leksikon så kunne Nilz Bille være identisk med drost Niels Olufsen Bild - 1300 -: Heri hedder det bl.a.: .. Han var.. knyttet baade til Jylland og Fyn, thi han ejede Hovedgaarden Elkjær i Vendsyssel, og i Fyn var hans Broder Johannes Biskop. Her nævnes ogsaa Hr. N.O. selv første Gang, i det han 1288 med flere andre fynske adelige funderede et Kapel i Svendborg. 1297 var han Kong Erik Menveds Drost ...".

Ifølge DAA 1888 er Hr. Niels Olufsen muligvis identisk med den Nicholaus Bill, som 1288 med flere andre funderede et kapel i Svendborg. Niels Olufsen henføres p.g.a. "det tværdelte skjold" i DAA 1888 til Bild slægten og ikke som Lisbet Bryske til Bille slægten. DAA's oplysninger om kapellet i Svendborg bygger alene på Huitfeldts Danmarkskrønike.

Huitfeldt har i sin Danmarckis Krønike følgende oplysninger: Aar 1288 haffuer Niels Findsøn som en Hoffvitzmand (Find Nielsøn, hans Søn) Find Aagesen, Nicolaus Beger / Nicolaus Bille oc deris Hustruer / funderit Capellet til Svineborg / udi Graabrødre Kircke / oc giffuet deres Gods til. Dette Folck haffuer gierne til hørt Peder Findsøn / som bleff rettet. Greffue Geert aff Holsten / och hans Søn Henrich haffve siden stadfest Klosteret i Svinborg forneffnde gaffue."

Bro Jørgensen anfører i sin købstadshistorie, at klosterkirken "formodentlig var færdig i 1361, da dens indvielse fandt sted, og at den 1388 udvidedes med et kapel, hvis opførelse bekostedes af en række fornemme fynske adelspersoner". Biskop Engelstoft anfører også året 1388. Bro Jørgensen angiver ingen kilde til sin oplysning, der muligvis bygger på biskop Engelstofts artikel: Svendborg Hospital, som har en henvisning til Daugaard: De danske Klostre, s. 109.

²² Se note 13.

²³ Se note 13.

²⁴ 16.6. 1462." Erik Erikssøn (Løwenbalk) og Fru Mette Lavrensdatter hans Husfrue,.. .. til Løghetweds Gaard".

²⁵ Finn Holbeks hjemmeside

²⁶ Der var en langvarig arvestrid mellem Axelsønnerne og Erik Eriksen Løvenbalk og hans hustru fru Mette Laurensdatter til Løjtved, som først havde været gift med lensmand på Tranekær. Philip Axelsens broder, Kjeld. - Under Christian I kom Langeland på ny til at spille en betydningsfuld rolle i Danmarks historie. 1456 satte kongen det for et stort lån i pant til sin hofsinde. Philip Axelssøn Thott. Denne var den næst yngste af de berømte ni Axelssønner og var nylig bleven gift med Ermegaard Frille, eneste datter af hr. Eggert Frille, som 1447-55 havde været kongens kammermester. Det var sagtens ham, der fik sagen arrangeret; både han og Axelssønnerne havde forud adskilligt gods på øen. Og det var mest fru Ermegaards medgift, der satte hendes husbond i stand til at yde kongen lånet, som dog også hans brødre hjalp ham med og den yngste Lavrids ligefrem tog del i. som lensmand på Tranekær uden afgift eller anden afgift ... fik han en stilling, der svarede såvel til brødrenes magt og anseelse, at han kunne stå sig selv at låne 1000 mark for igen at låne kongen dem mod at få pantessummen forhøjet og ret til at beholde lenet uløst i 6 år. Da var han forfremmet til ridder og rigsråd. Han synes at have haft hele sin slægts overmodige hensynsløshed. Det kan vel ikke regnes så nøje, at det gik hvast til i en langvarig arvestrid med hr. Erik Eriksen Løvenbalk og hans hustru fru Mette Laurensdatter til Løjtved, som først havde været gift med hr. Philips broder Kjeld. Tiderne var ufredelige, først i 1457 kom fjender, antagelig nogle af Karl Knutsons svenske kapere, en kold nat, da to forfrosne bønderforsømte strandvagten, og i land ud for Illebølle og tog bort hvad de kunne få. Og vold og selvtæghørte også på Langeland til dagens orden. Men når lensmandens svende drev sørøveri med hans jagt i bæltet, gik det dog over strengen. To lybske købmænd klagede 1458 derover på Fynbolandemøde. Hr. Philip bød dem følge sig hjem, så skulle han skaffe dem ret over sine svende; men de turde ikke "fare did for feides og fares skyld. Eggert Frille skaffede dem omsider erstatning,

”I slutningen af århundredet råder meget indviklede ejerforhold på Løjtved²⁸. Den skånske adelsmand Peder Nielsen Thott til Alnerup (Alnarps) nævnes således også til Løjtved²⁹, 1465 var han rigsråd. Han var også landsdommer i Skåne, 1466 og 1477 høvedsmand paa Lindholm, 5. April 1472 væbner, men 7 Juli s. å. ridder, besøgte 1483 Kong Hans' håndfæstning³⁰. Han levede endnu 1484. Og i 1490³¹ viser et brev, at ridder Hans Valkendorff³² har skænket et stykke jord til Stenstrup kirke, hvorpå sognedegnen skulle bo. Nu lå jorden imidlertid øde og degnen sad til huse andetsteds. Hans Valkendorff nævnes som rigsråd 1498.³³ Han var gift med Ingeborg Reventlow, som 1487 ” fik med sin ægtefælle Eskebjerg paa livstid, sad 1502 som enke på denne gård og havde 1510 som enke Pederstrup Birk, da hun solgte gods i Ribe, som havde tilhørt hendes morfader (!) Christiern Frille, levede måske endnu 1525 som enke”³⁴.

Dronning Christines lensmand eller "høvedsmand" på Tranekær i årene 1500-07 hed Thomas Nielsen Lange^{35 36}, der døde 1521³⁷. I 1504 blev han ridder og fejrede samme år i Ribe ægteskab med den unge enke på Løjtved gods i Stenstrup sogn, Else Pedersdatter Thott³⁸.

uden at sagen kom for retten, så de takkede meget for hans mægling, men hans svigersøn havde sikkert endnu mere grund til at takke ham. (Lütken: Langelands historie. 1909. Manuskript. Top. Saml. LAO 28.7. 1458. Breff paa thet gods y Langlandt, som her Erick Erichszen haffde. – Vistnok det vidne af Fynbo Landsting, den Løverdag næst for St. Olufs Dag, lydende, at Hr. Peder Hogenskild sagde om den Dagtingning, som var gjort imellem Hr. Philip Axelsen og Hr. Erick Eriksen i saa Maade, at Hr. Erik skulle udlægge 3½ Læst Korn Eiendoms-og Pantegods i Langeland for al Hr. Philips og hans brødres Arv efter Hr. Kjeld, og at Hr. Erik og hans Husfrue (Mette Laurensdatter Ulfeldt) kvit lod Hr. Philip og hans brødre, Hr. Oluf, Hr. Aage, Hr. Erik, Hr. Per, Hr. Iver og Hr. Laurens Axelsen, for al Ret efter Hr. Kjeld og for al Oppebørsel af Godset i Langeland. Danske Adelige Brevkister af A. Thiset. (1897) S 108.

²⁷ Erik Ulsig: Danske Adelsgodser i Middelalderen. (1968), s. 273.

²⁸ Se note 13.

²⁹ Trap. Svendborg Amt (1957), s. 690: Men også Peder Nielsen Thott til Alnerup (+tidligst 1484) synes at have ejet part i gården.” – Danske slotte og herregårde. Bd. 8. (1965), s. 121f.; Den skånske adelsmand Peder Nielsen Thott til Alnerup, der var rigsråd og landsdommer i Skåne, skrev sig til gården og levede endnu 1484.

³⁰ Se note 25

³¹ Ældre Danske Arkivregistraturer - præster og degne Sunds herred 1572, side 1035.

³² 23-25- februar 1496. Hr. Hans Walkendrvp paa Løghætved.R. ” Disse Aasteder med deres Belejlighed, ihvor som helst over al Hwntzstrvppe Grund de liggende er, det være sig Dam, "demminghæ" eller Mølle, "indworde" Hr. H.W. sig til Løghætved for sit rette Arv efter sine døde "forellernæ" selv 12. med gode Riddermændsmænd og kendtes ingen at have Ejendom i forskrevne Aasteder uden Gud og han. 1.marts 1496.

” Jeg Hans Wolkendrop (1) R paa Løgtwed har solgt og skødet til velbyrdig Svend Gerdh Bryske en Lykke, som liggende er paa Hwnstrop Grund imellem Morthin Hanssss Gaard og Flyntholm og kaldes Skredherløcken og liggende er til Jess Hanssss Gaard i Hwnstrop,..." Ridder H.V. nævnes også 12.april 1475 i forbindelse med dom afsagt i Sortebrødreklosters stue i Odense. Hans Valkendorff var søn af Henning Valkendorff og Inger Gøye samt broder til Claus Krummediges mor Karen Valkendorff og Axel Valkendorff til Glorup.

³³ Lensmand på Hagenskov. 5.marts 1525 at han tjente paa Hagenskov i 11 aar og særdeles hr. Hans Valkendorff

³⁴ Finn Holbeks hjemmeside. Ingeborg Reventlow var datter af Joachim Reventlow til Søbo i Jordløse sogn og Hakon Frilles datter Cathrine, hvis bror var Johan Frille.

³⁵ Af dronning Christines lensmænd fra livgedingets første tid - "Dronningens fogeder og embedsmænd, som de egentlig nævnes, kendes kun Anders Tidemand til Holm (Holmegård i Øster Skerninge), som var høvedsmand på Tranekær 1495 og dennes svoger Niels Andersen Passow 1499. Først med dennes efterfølger begynder regnskaberne og de rigeligere efterretninger. Det var hr. Thomas Nielsen Lange til Lydum; han havde Tranekær fra Valborgs dag 1500 til 1507. 1504 ægtede han Else Pedersdatter Thott, enke efter Claus Krummedige og samme år ledsagede både han og fru Else dronningen på pilgrimsrejsen til Wilsnack og Sternberg (Tyskland). (Lütken: Langelands historie. (1909) Manuskript. Top. Saml. LAO)

³⁶ 1502 udateret.

Hun havde fra et tidligere ægteskab sønnen Erik Krummedige³⁹. Hendes første ægtefælle Claus Krummedige⁴⁰ faldt i krigen i Ditmarsken 1500. Hun og sønnen fik i 1513 af kongen Sunds

Repertoriet 9738-43. Herredagsdombog 1537-43 (nr. 2-3) bl. 29 b)

..... Tiissligeste iii wittner, som Anders Saell fोगiit paa Løgetwædh Niels Mickelss wti Sellerup och Niels Hiortt wti Børup huer bessynderlig hagde wdgiiffuitt, lydende, att then tiidh the thientæ her Thomes Nielssn paa Logetueth, tha lodh handtt deellæ paa then lodh oc deell wti Tanggaardtt gods oc møllæ, som hans fader her Niels Gundissn wor tiilfallenn paa hans hustrues wegnæ aff rett arff etc". ...

³⁷ Thomas Nielsen Lange var søn af ridder Niels Gundesen og Anne Rosenkrands, en datter af Niels Jensen til Tange. Ved Thomas Nielsen Langes bryllup 1504 i Gråbrødre kirke i Ribe med Else Thott "var kong Hans, 5 biskopper og størstedelen af landets adel" tilstede. 1513 var han ridder. Efter faderen fik han rimeligvis af kong Hans Varde og Vester Herred i forlening, og desuden Før, hvoraf han betalte Christian II restancer 1514. Året før havde han fået befaling om at oppebære vrag og sandtold i samme distrikt. 1517 var han tillige forlenet med Hønborg Herred og Nørvangs Herred. Han døde 1521 i Århus og blev begravet i Gråbrødre kirke i Ribe. (Danske samlinger for historie, topographi, personal og litteraturhistorie, Bd. 1.(1866), s. 135

³⁸ Else Pedersdatter Thott var datter af Peder Nielsen Thott og moderen Ide Rønnow var datter af rigsråd Corfitz Rønnow til Fårevejle på Langeland, der 1462-75 var hofmester hos kong Christian I's dronning Dorothea. - Efter Thomas Nielsen Langes død synes Else Thott foreløbig at have beholdt Vester Herred og Før, hvoraf hun gav afgift, hendes søn Erik Krummedige til Alnerup fik derimod Hønborg Len og Nørvang Herred. Forholdet synes imidlertid senere at være blevet omvendt, idet Erik Krummedige i begyndelsen af 1535 nævnes som lensmand for Vester Herred og Hønborg Len og fru Else som havende Nørvangs Herred. 24. august 1525 havde Erik Krummedige fået brev på Vester Herred i 10 år og dette brev stadfæstedes 6. marts 1529, da det bevilgedes ham på 6 år. Han beholdt sandsynligvis Vester Herred til 1542. Fru Else havde også Sunds Herred i pant og levede endnu 1548. Hun døde 1550, og skal ifølge Begtrup have været dronning Dorotheas hofmesterinde.

Thomas Nielsen og Else Thott havde flere børn, der døde som små; voksne blev Karl Lange, der blev dødelig såret ved Kbh.'s belejring 1535, Margrethe blev gift med Hartvig Andersen Ulfeldt til Trelleborg og efter hans fald i Grevens Fejde med Anders Lindenov til Sellerup, og Ida Lange. Hun var først gift med Mouritz Sparre til Svanholm, der døde 1534 og anden gang med Henning Quitzow, søn af Jørgen Quitzow til Sandager, der skrev sig til Sandager, Rørbæk, Lykkesholm, Quitzowsholm og Falde. Det er rimeligt, at Else Thott som enke aldrig har boet på Lydum, siden hun ikke har beholdt Vester Herred og at hun efter sønnens død har overladt gården, i det mindste til beboelse, til datteren Else, hvis denne ikke ved skifte har fået den helt udlagt til sig. 1541 Henning Quitzow til Lydum. Ida Lange havde ingen børn med Henning Quitzow. Efter hendes død, giftede Henning Quitzow sig med en datter af Eiler Rønnow til Hvidkilde, Birgit Rønnow med hvem han fik 3 sønner. (Danske samlinger for historie, topographi, personal og litteraturhistorie, Bd. I, 1866, s. 135ff.)

³⁹ Sidsel Rosenkrantz blev, vistnok i en ung alder, gift med Erik Krummedige til Alnerup i Skåne, en søn af Claus Krummedige i hans andet ægteskab med Else Pedersdatter Thott, datter af Peder Nielsen Thott til Alnerup. Hr. Claus Krummedige havde i første ægteskab med Drude Rønnow en datter Drude, der blev gift med den bekendte rigsråd, Otte Krumpen, der således var svoger til Erik Krummedige. Fru Else Pedersdatter blev imidlertid efter Claus Krummediges død allerede 1504 gift med rigsråd Thomas Nielsen Lange til Lydum, efter hvis død 1521 hun i en lang årrække sad som enke. Hun havde i pant af kronen efter sin første mand, Claus Krummedige, borgen Hønborg ved Lillebælt tillige med Elbo Herred og efter sin anden mand Thomas Lange, Nørvang Herred i pant og Vester Herred i forlening. Pantelenet Hønborg gik dog snart over til sønnen Erik Krummedige, der fra sin barndom af havde tjent kong Christian II. Han sad som lensmand på denne vigtige borg, da det jyske oprør 1523 udbrød. Han og formodentlig også fru Else Thott og Sidsel Rosenkrantz havde flere gange i denne bevægede tid kongen som gæst. Da kongen havde forladt Jylland, da hertug Frederik allerede var på vejen til Viborg, og da allerede en del af Fyn var faldet fra, sendte Erik Krummedige kongen 20. marts 1523 sit opsigelsesbrev, hvori han meget beklager, at han, der har tjent kongen fra barndommen af trolig, skal nødes til dette skridt, men i høj grad udtaler sin frygt for moder Siegbrit og beklager den uretfærdighed, kongen har vist mod hans svoger Otte Krumpen ved at tage Langeland fra ham og ved at ville fængsle ham.

I Frederik I's tid indtog Erik Krummedige en ret betydelig stilling. Da Søren Norby 1525 rejste bondestanden i Skåne, var Erik Krummedige en af hovedførerne mod ham under Johan Rantzau og Tyge Krabbe. Hans vidnesbyrd bidrog også meget til at fælde Niels Brahe til Vandås, der havde sluttet sig til Søren Norby. Han forlenedes nu også med Vester Herred, hvori han til sidst fik pant; hertil hørte Varde Købstad. I disse stillinger viste Erik Krummedige sig som en myndig og bestemt lensmand, så at hans skriver, Mathias Hansen, der var indsat til by-og siseskriver i Varde, under den stærke gæring, Christian II's forventede ankomst 1531 havde fremkaldt i Jylland, blev overfalden, da han ville indkræve den pålagte kongeskat i lenet. Af den slags stridigheder havde Erik Krummedige en del af i sit liv. Reformationen synes

herred⁴¹ i forlening, som de beholdt til hendes død i 1550, hvorefter Sunds herred kom under Nyborg len. Else Thott erhvervede i 1542 som vinterresidens det tidligere helligåndshus i Odense.⁴²

han tidlig at have sluttet sig til. 1532 stævnedes han i al fald en præst i Skåne for kongens retterting, fordi han efter ærkebispens bud havde sat en bonde og hans kone i band; de var nemlig beslægtede i fjerde led. Sagen blev da indsat for de lutherske prædikanter i Malmø, der skulle afgive kendelse om, hvorvidt dette burde anses som en bandsag. Også efter Frederik I's død optrådte Erik Krummedige på herredagen i Kbh. som tilhænger af den nye lære, som det synes. Han har i alfald hverken besejlet den bekendte katolsksindede reces af 3. juli eller deltaget i dommen over Hans Tavsens. Han optræder ved denne lejlighed første gang som rigsråd; dog er han måske allerede bleven det i slutningen af Frederik I's tid. Han var også blandt de rigsråder, der i slutningen af året 1533 sendtes til Kolding for til hertug Christian at overlevere og udveksle den unionstraktat, der var sluttet med hertugdømmerne.

Under Grevens Fejde sluttede Erik Krummedige sig lige som den øvrige jyske adel til hertug Christians parti. Han optrådte med strengthed mod "folkepartiet", så at hertug Christian endog personlig måtte gribe derimod. Med Johan Rantzau fulgte han over til Fyn og var en af hovedførerne i slaget ved Øksnebjerg den 11. juni 1535. Det var således til ham, at præsten Hans Madsen i Svanninge meldte sig kort før slaget, da han var undsluppen Lybækkernes fangenskab. Få dage efter blev Assens taget med storm. Hovedmændene for rejsningen mistede deres ejendomme. Allerede 15. juni overdrog Johan Rantzau og de øvrige førere Hans Plovs gård i Assens til Erik Krummedige, så længe indtil kgl. majestæt selv kommer hid til landet. Allerede månedsdagen efter blev imidlertid denne gård skænket til Johan Rantzau selv. Erik Krummedige havde imidlertid fået erstatning; 10. juli havde han nemlig fået ejendomsbrev på en anset borger Peder Bangs gård ved Færgebroen i Svendborg, der ligeledes var forbrudt gods, og den 17. juli på en gård i Nyborg. At Erik Krummedige i det hele er gået frem med stor strengthed mod de oprørske borgere og bønder som lensmand, viste sig også af flere retssager, han og efter hans død hans enke blev indviklet i. I året 1537 stævnedes han således en bonde i Børup, fordi han havde ladet dennes fader henrette og inddraget gården. Bonden synes ikke at være kommet nogen vej med sagen, så længe Erik Krummedige levede; men næppe var han død, før bonden stævnedes Sidsel Rosenkrantz i samme anledning, og nu fik bonden delvis ret. Vel var faderen henrettet, "fordi han for over til Fyn til rigens fjender"; men der blev dog nu afsagt den kendelse på det kgl. retterting, at fru Sidsel skulle stille bonden tilfreds (dvs give ham erstatning) efter 12 uvillige herredsmænds sigelse, når han på tinge lovformelig beviste, hvor stor en del i gården, der havde tilhørt hans moder og ikke hans fader. Atter 1546 stævner en borger i Stege, Hans Storm, fru Sidsel for en gård i Assens, som Erik Krummedige havde solgt til Oluf Norby til Skovgård, men som Hans Storm erklærede var hans arv og eje, - med mindre dette skulle være den samme gård i Assens, som havde været i Hans Plovs eje.

Endnu i slutningen af 1535 blev Erik Krummedige forlenet med St. Hans Kloster i Odense og med Sallinge Herred i Fyn. Kort efter fik han befaling til at begive sig til kongen til Kbh.'s belejring, medens befalingen i Fyn førtes af hans medhjælper, Claus Daa til Ravnstrup. I Kbh. finde vi også Erik Krummedige straks efter stadens overgivelse til Christian III i juli 1536. Han deltog nemlig i det bekendte rigsrådsmøde den 12. august, hvori de verdslige rigsråder mere eller mindre blev tvungne til at finde sig i biskoppernes fængsling og den dermed følgende statsforandring, og har også samme dag medbesejlet det derom udstedte revers. Senere deltog han i rigsdagen i oktober s. å. Og har i december s. å. undertegnet et lignende revers som kautionist for sin svoger, Otte Krumpen, da denne langt omlænge fik Christian III's gunst tilbage.

I Christian III's tid indtog Erik Krummedige en betydelig stilling. Tillige med sin hustru blev han indkaldt til kroningen 1537, og da den fynske adel i året 1539 samledes ved Kolding i anledning af de krigsuroligheder, Christian III i dette år frygtede fra tysk side, var Erik Krummedige og Jacob Hardenberg hovedsmænd for folkene. Størst betydning har han dog i disse år som lensmand i St. Hans Kloster i Odense, hvortil han fra 1540 af kom til Næsbyhoved ved Odense. Da styrelsen af det inddragne gejstlige gods var forenet med disse stillinger, var Erik Krummedige tillige stiftslensmand i Fyn og viste i denne stilling stor iver ved ordningen af de nye forhold, som Reformationen medførte. Han døde imidlertid allerede i november 1541 under et ophold i Kbh. Sidsel Rosenkrantz overlevede ham i 16 år. Ægteskabet var barnløst, så hun beholdt Hønborg i pant ligetil sin død. I forhold til kongehuset indtog hun en gunstig stilling. Når der var kongelige dåbshandlinger eller lignende fester på Koldinghus, indbødes hun hertil, også for "at drage kongesalen". Endeligt skifte blev først foretaget 1546, hvorved Nebbe Hovedgård tillagdes Erik Krummediges moder, fru Else Thott til Løjtved, og hans enke til Lønborg. A. Heise: Bidrag til Familien Rosenkrantz's Historie i det 16de Aarhundrede. Personalhistorisk Tidsskrift 1888, s.157ff.

⁴⁰ Claus Krummedige var søn af Karen Valkendorff, der døde 1477 og som var søster til Hans Valkendorff, der skrev sig til Løjtved 1496. Han var i sit første ægteskab gift med en datter af marsk Claus Rønnow, Drude Rønnow, der var helsøster til Fyns biskop Karl Rønnow +1501.

⁴¹ Hr. Thomess Nielss och Hannss Hwsfrue Ffru Elssee fffinge panthe breff suoliudende Atwii Christiern.. giör witterligt attwi met oss elskelige Her Thomes Nielss Ridder oc Hannss Hwsfrue Ffrw Else er nw saa offr ens worden at the met theres frii willige oc berodhed hw haffue vpladt oss igien oc attwordet os thesse efftherschreffne panth oc

Erik Krummediges søster Drude var gift med Otte Krumpen, der i en rostjenesteliste står skrevet til Løjtved

Datteren, fru Margrethe Lange fik Løjtved. Hun havde først været gift med Hartvig Andersen Ulfeldt⁴³, der faldt i Grevens Fejde, hendes anden mand var Anders Hansen Lindenov⁴⁴ af en sønderjysk slægt. De synes at have boet på mandens gårde, og på en af dem, Sellerup, døde fru Margrethe i 1554⁴⁵

I 1552⁴⁶ og 1556 skriver Anders Hansen sig til Løjtved⁴⁷

panthebreffue som er fförst Fodby Birck och Harested i Laalandh liggende som Hr Claus Krumedig i panthede nogen aar tillforn aff wor Kiære Hr ffadher Hogborne förste K. H for fem hundrithe rinske gullen eller 1m danske mk och tug su? nobele eller 1C xx danske mk och ther till met thisse eph.nr gordhe oc godtz i Laalandh liggende som er tu? Pdh byg wdi en gord wdi Huilcke forne gorde godtz Hogborne förste Kong Christiern wor Kiære fadherfadher Fru Karin(?) aff Hönborg i pant haffde seth at haffue oc nyde for eth friit brugeligt pantt henne oc hennes arffuinger for xxx? engelske nobele tretug rinske gullen tresindstug oc fem lub mk oc ther till for hundrethe oc xvii mk wdi danske pendinge som wor kiære farfadher Konning Christierns breff wderlegge i pant sette forne os elskelige ffru Else Her Thomes Nielss Husfrue oc Her Clauss Krumedikes börn wort oc Kronens Herret sundzHerret her i Fyen liggende met alt wort oc Kronens godtz i samme Herret liggende met alle th? rette tilliggelse konninglig rentte oc rettiighed at haffue nyde bruge oc beholde for forne sum gwld oc pending for eth friit brugelig pannth waflost wdi forne os elskelige ffru Elsess liiffs tiidt och nor Hund död oc afgangen er tha mu oc schulle forne Hr clauss Krumedicke Börn haffue nyde brughe oc beholle forne sundzherrit met all wort oc Kronens godtz i forne Herret (?) rette tilliggelse Konngelig rentte oc rettiighed indtill suo lenge thz vorder (?) eller theres arffuinger aff oss eller wor epherkommere Konngher i Danmarck afflost for forne sum guld oc pending som er fförst (transkriberet efter Kong Christian II originale Registre 1513-23, folio 50f. (RA) Dato. 16.11. 1513, -- Ffrw Elsse fick quittanz opaa ii tusind marck i Klepping Hun oppebar haffde i sundzherrit till skatt som Hun antwordet Mester Lambert ... Januar anno mdxxiii (1523) (Transkription af Christian II's registre 1513-23, folio 73b (RA) - Frue Else Her Thomes Nielssenns Riidders epherleffuerske haffuer SundHerritt wti pant wafflost hindis liiffs tiidtt oc haffuer ther paa Konning Christierns Breff att nyde for ett friit brugeligt pantt.. - Same Ffrue Elsse Haffuer Krarup oc Rynckebý goetz oc Söeffeld gotz i pantt, som hun siger Thisse forne Breffue haffuer som Elsse fangett af Konning Christiern oc siger Hund att same Breffue er hinde wndkommen fra wti neste forgangne feýde (Grevens Fejde 1534-36) siiden haffuer Ko. M. wnt oc forlentt hinde met samme goetz oc Herritt i Hindes liiffs tiidtt

⁴² Odense bys historie. Bd. I (1982), s. 445 og Danske Kancelliregistranter 1535-1550 (1881-82), s. 243

⁴³ Anders Ebbesen Ulfeldts søn i Skovby Herred på Nordfyn, Hartvig Andersen Ulfeldt blev gift med Thomas Nielsen Lange og Else Thotts datter Margrethe Lange. I 1527 fik Hartvig Ulfeldt pantebrev på Oregård, Orebirk og det øvrige gods i Skovby Herred. Hartvig Ulfeldt tjente i kong Frederik I's tid som fodermarsk eller næstkommanderende på Københavns slot under Johan Urne. Han beklædte denne post 1531 og må da have stået i kongens nåde, da han i dette år forlenedes med gods i Koldinghus len. I 1532 og 1533 fik han Falsterbo Slot og len, siden Trelleborg i Skåne til len af kronen. "På stamtavlerne hedder det, at han blev skudt i Grevens Fejde 1534. Så vidt vides, haves ingen anden hjemmel for hans dødsår og døds måde, men sagen synes trolig nok". Hartvig Ulfeldt var med i Hjallese den 9. juli 1534 som en af de 19 fynske adelsmænd, der da erklærede sig parate til at slutte sig til den jyske adel om hertug Christians valg. Hans navn findes på originaldokumentet, men efter den tid forekommer hans navn ikke længere, så formentlig er han blandt de 13 dræbte adelsmænd, som grev Christoffer i et brev til rådet i Lybæk, dateret Kbh.'s Slot 11.8. 1534 siger, blev dræbt ved en træfning i august måned. (Annaler for nordisk oldkyndighed og historie. (1853)s.78)

⁴⁴ I 1546-47 havde Anders Johansen til Fovslet Kærstrup på Tåsinge i forlening. Anders Hansen Lindenov - 1562, til Fovslet, Sellerup og Rørbæk i Jylland, var søn af Hans Johansen Lindenov til Fovslet og Berete Eriksdatter Rosenkrantz. Han forekommer fra 1537 af, oftest i forbindelse med sine med sine mere fremragende brødre, men havde dog et par større len. I 1540 på en og samme dag forlenedes han med Rugård og broderen Hans med Kærstrup på Tåsinge, og på sidstnævnte slot blev han broderens afløser som lensmand 1546, men fratrådte atter det følgende år. Siden levede han til sin død 1562 stille på sine gårde. Han var gift med Margrethe Thomasdatter Lange, død 1554. Enke efter Hartvig Andersen Ulfeldt. Artikel af A. Thiset

⁴⁵ Se note 13

⁴⁶ Anders Hansen till Løgthued lod seg sige att holle Mustering i Jutlandtt (Mønstringsruller og rostjenestetaksationer 1552-54 (RA)

⁴⁷ Mønstringsruller og rostjenestetaksationer 1556-63 (RA)

I 1558 skriver Anders Johansen⁴⁸ sig til Løjtved⁴⁹

Løjtved arvedes af datteren Else Lindenov⁵⁰, der var gift med Absalon Gjõe⁵¹ til Kjelstrup. – i de år han havde Dalum Kloster i forlening havde han og fru Else bolig på Dalum kloster 1579-1602. Men derfor glemte de ikke Løjtved⁵², hvis sognekirke, Stenstrup, Absalon Gjõe istandsætter og forsynede med et ”skønt taarn”⁵³, ligesom han skænkede kirken en altertavle og en prædikestol. --- Absalon Gjõe døde på Dalum i 1602⁵³ og blev begravet i Stenstrup kirke. Det synes som fru Else efter mandens død har bosat sig på Løjtved, hvor hun døde 1604. Deres to sønner døde som små, tilbage var datteren Karen, hvis bryllup med Breide Rantzau til Rantzausholm de holdt i 1598 i Odense; men allerede året efter døde hun, deres sidste barn i barselseng på Løjtved.

⁴⁸ 1540 mandagen efter søndagen Kantate fik Anders Johansen Lindenov til Rørbæk brev ad gratiam på Rugård med al sin rette tilliggelse. Han var gift med Margrethe Thomasdatter Lange, Hartvig Andersen Ulfeldts enke til Oregård. Han og fru Margrethe fik 1538 livsbrev på al den rente og rettighed, som Sti Pors havde i Gauerlund kirke og sogn, som han dem tilforn opladt havde. 1540 fik han, som sagt, Rugård i forlening, som han dog næppe havde længere end til 1546, ja! måske endogså blot til 1544, og ved hans afgang blev Rugårds len atter henlagt til Næsbyhoveds len, der henlå til dronning Dorotheas livgeding indtil 1548. 1549 skrev han sig til Rørbæk i Jylland; dog tilskrives ham også det fynske Rørbæk, ja!, endogså Løjtved, skønt dette sidste ikke omtales i Danske Atlas. Derimod ejede han Sellerup Hovgård i Ribe stift, hvor hans frue døde 1554 - ifølge indskrift på deres ligsten 1554, og han selv 1562, hvorfor de også begge i Gaverlunds kirke ligger begravne. (Vedel Simonsen: Bidrag til den fynske kongeborg Rugaards, dens laens og dens laensmaends historie, Parts 1-2, (1843), s. 90)

⁴⁹ Se note 39

⁵⁰ Der eksisterer åbenbart betydelig usikkerhed om navnet på Absalon Gøyes hustru. Thiset anfører i Dansk biografisk Leksikon Anne Hansdatter Lindenov. En oplysning der er videreført til enkelte netbaserede hjemmesider. Trap Danmark (1957) og Aage Fasmer Blomberg er dog enige om, at Absalon Gøyes tilkommende hed Else Lindenov, og var datter af Anders Hansen Lindenov og Margrethe Lange. Om hendes dødstidspunkt er de 2 så til gengæld uenige. Trap er højst usikker og angiver det mulige dødsår til 1613?, mens Blomberg skriver: "Løjtved arvedes af datteren Else Lindenov, der var gift med Absalon Gjõe. Det synes, som fru Else efter mandens død har bosat sig på Løjtved, hvor hun døde 1604".

⁵¹ Absalon Gøye (1539-1602, rigsråd, hørte til en minde fremtrædende sidelinje af sin bekendte slægt og var søn af Anders Gøye til Kjarstrup (Lolland), Kjelstrup og Galmindrup, og Karen Valkendorf. Forældrene kunne efterlade hver af deres 3 sønner en hovedgård, og Absalon Gøye fik for sin part Kjelstrup, en nu længst forsvunden hovedgård på Lolland. Ellers vides der påfaldende lidt om hans ungdom. Ved 1566 var han hofjunker, og 1579 forlenedes han med Dalum Kloster, som han beholdt til sin død. 1582 optoges han med 12 andre adelsmænd i rigens råd. Han må altså have nydt megen anseelse hos sin samtid, men for øvrigt synes han heller ikke i rigsrådet at have spillet nogen fremtrædende rolle. 1582 sendtes han og hans senere svigersøn Breide Rantzau som kongens stedfortrædere til en hertugelig fadderstads på Sønderborg, og 1585 var han i Norge at sidde retterting. Han var også en af de rigsråder, som 1590 ledsagede hertuginde Elisabeth til Brunsvig, ligesom han nogle gange ledsagede den unge konge til hertugdømmerne. I 1594 fik han befaling til midlertidig at tage sæde i regeringsrådet. Absalon Gøye døde 15. april 1602 på Dalum og blev overlevet af sin hustru, Anne Hansdatter Lindenov, der havde tilført ham hovedgårdene Rørbæk i Jylland og Løjtved i Fyn. Deres 3 børn døde før forældrene. Artikel af A. Thiset.

⁵² Vi er på sikker grund, når det gælder Absalon Gøyes tilhørsforhold til Løjtved, som han senest 1576 er kommet i besiddelse af. Det hedder således i Sunds herreds jordebog 1576: "Item haffuer Absalon Gøye til Løgthued fortingit Kirkens part aff Korntienden, oc Halpart aff Kronens som er giffuit til Kirken. Oc skal der aff aarligen giffue til Kierken Roug x (10) Pd., Byg x (10) pund, Haure 1 pd".

⁵³ Ifølge Ejler Brockenhuus' kalenderoptegnelser i Karen Brahes Bibliotek døde Absalon Gøye den 15. april 1602 på Dalum Kloster, som han fik i forlening af kongen i 1579. "26. maj 1602 torsdag efter pinsen -bleff Apsalon Giøe nedersat y S. Hans Kirke wdj Othense" I Fynske tegnelser 1596-1627, folio 106b hedder det: Erich Hardenberg fick breff at lade schiude 3 stöcker Daa Vildt, som Kong Maitt haffuer giff(e)tt Else Lindenow, til hindis Hosbundis begraffuelse. Haffniæ 19 Majj Ao 1602.

Atter rykkede en ny slægt ind på Løjtved. Breide Rantzau fik Løjtved med fru Karen Gøye, men hans hovedbesiddelse var Rantzausholm, og formodentlig har han solgt Løjtved inden sin død 1618, der da ejedes af Johan Friis til Ørritslevgård.⁵⁴

⁵⁴ Se note 13.